

SPINNEN NIEUW VOOR NOORD-HOLLAND

Boudewijn Heuts

*Universiteit van Amsterdam, Swammerdam Institute for Lifesciences, Kruislaan 320, 1098 SM Amsterdam
(heuts@science.uva.nl)*

ABSTRACT

A list of 29 species of spiders new to the province of Noord-Holland is presented, one of which is also new to the Netherlands.

INLEIDING

De meer dan 600 tot nu toe in Nederland gevonden soorten spinnen (van Helsdingen, 1999) zijn een ware bron van vreugde voor iedereen die behept is met het aanschouwen van subtiele verschillen tussen soorten.

Bij groepen arthropoden die zeer soortenrijk zijn, zoals kortschildkevers en spinnen, zijn de taxonomische determinatietabellen in belangrijke mate gebaseerd op de vrouwelijke en mannelijke geslachtsorganen. Natuurlijk zijn bij spinnen ook de beharing van de verschillende poot-onderdelen van belang. Het is jammer dat er tot hertoe

geen determineertabellen gepubliceerd zijn die gebaseerd zijn op nauwkeurige kleurbeschrijvingen om nog maar te zwijgen over gedragsbeschrijvingen, zoals manier van lopen of bewegingen die gemaakt worden bij het construeren van een web. De reden ligt voor de hand: spinnen moeten 'nat' geconserveerd worden, verliezen daardoor vaak hun kleuren, en bewegen natuurlijk niet meer. Genoeg redenen voor euforie bij enthousiaste taxonomen omdat er dus nog veel te ontdekken valt waarmee de determineertabellen kunnen aangevuld of zelfs vervangen worden! Een voorbeeld: één van de vele algemeen voorkomende roodachtig gekleurde hangmatspinnetjes, zoals *Microneta viaria*, kan levend op naam gebracht worden op grond van zijn afgeplat lichaam, licht-geel-beige gekleurde gewrichtszones van zijn iets roodachtige forse poten, en razend snel lopen in het horizontale vlak met weinig of geen neiging om omhoog te klimmen. Dit lopen gaat gepaard met een zeer abrupte versnelling vanuit stilstand en een even abrupt weer tot stilstand komen, zonder dat hierbij een duidelijke 'dood-houding' wordt aangenomen met extreem ingetrokken poten en rugligging, zoals dit bijv. wel vaak vertoond wordt door *Diplostyla concolor*, een andere (donker gekleurde) eveneens algemene hangmatspin. Nog andere soorten van dezelfde familie combineren het abrupte lopen met een doodhouding waarbij de spin niet op de bodem ligt maar aan webdraden blijft hangen boven grond-niveau (zoals *Saaristoa abnormis*).

Omdat spinnen op hun originele manier het luchtruim veroverd hebben ('ballooning' zoals de Engelsen het zo mooi noemen) kunnen we verwachten dat ze onverwacht opduiken in de wat minder onderzochte gebieden van Nederland, met name Noord-Holland. Daarom enkele nieuw ontdekte soorten voor deze provincie.

DE SOORTEN

Dictyna arundinacea (L.)

Mannetjes, wijfjes, en juvenielen in spinsel op loofboombladeren tussen 1,5 en 2 m hoog op Universiteitsterrein 'Anna's Hoeve' in Amsterdam-Oost bij de Kruislaan.

Dictyna latens (F.)

Mannetjes en wijfjes in bladstrooisel van zonnig zandgrond-terrein begroeid met o.a. heide, brem, zomereik, ruwe berk, grove den, vogelkers en braam (Gooise hei in de gemeente Huizen); ook een adult wijfje gevonden in witteabeelbladstrooisel bij universiteitsgebouw van Anna's Hoeve, Kruislaan, Amsterdam-Oost.

Marpissa muscosa (Clerck)

Mannetjes, wijfjes, en juvenielen, vaak op buitenmuren van huizen, op houten bruggen, maar ook soms binnenshuis; in Amsterdam o.a. op het universiteitsterrein 'Anna's Hoeve'; in Uithoorn o.a. in de Slauerhofflaan, Elsschotlaan en omgeving van de Kinderboerderij.

Pseudeuophrys lanigera (Simon)

Een adult wijfje binnenshuis op de 2de verdieping in de Slauerhofflaan, Uithoorn.

Bianor aurocinctus (Ohlert)

Een adult mannetje in bladstrooisel van jong en zonnig gemengd bos (eik, berk, grove den, vogelkers, enz.) op de Gooise hei, gemeente Huizen.

Segestria florentina (Rossi)

Een adult wijfje dat wellicht een steek kreeg van een Pompilidae-wesp die op 1 m afstand vloog: het aanvankelijk niet bewegende wijfje herstelde volledig in gevangenschap. Zij werd gevonden op straatstenen bij muur van huis van Aracohof bij de Linnaeus Parkweg, Amsterdam.

Micaria pulicaria (Sundevall)

Mannetjes, wijfjes, en juvenielen in bodemstrooisel van loofhout, zowel in hei- en bosgebied op de Gooise hei, gemeente Huizen, als in de buurt van gebouwen op het Universiteitsterrein 'Anna's Hoeve', Amsterdam-Oost en langs een grasveld grenzend aan een sloot bij Naarden.

Scotophaeus quadripunctatus (L.)

Een adult mannetje, op de begane grond in huis aan de Slauerhofflaan, Uithoorn: nooit eerder waargenomen in Nederland, reeds maanden in leven in gevangenschap!

Zelotes latreillei (Simon)

Mannetjes, wijfjes, en juvenielen in bladstrooisel en onder mos van zonnige heide-loofbos-vegetatie op de Gooise hei, gemeente Huizen.

Diaea dorsata (F.)

Twee juveniele wijfjes op Taxushaag op minder dan 1 m hoogte en op grondniveau in de Prinses Beatrixlaan, Amstelveen.

Tegenaria agrestis (Walckenaer)

Een adult mannetje en een vijftal juvenielen onder dikke dode tak van grove den in de schaduw van grove den op de Gooise hei, gemeente Huizen.

Ero aphana (Walckenaer)

Een adult wijfje (determinatie op grond van o.a. epigyne) gevangen op ca 1 m hoogte in *Thuja occidentalis*-haag: In het Rond (straatnaam), Uithoorn; bovendien enkele adulte mannetjes en wijfjes van *Ero aphana* of *Ero tuberculata* (De Geer), steeds op een hoogte van ongeveer een meter en in gezelschap van *Theridion tinctum* (Walckenaer): Taxushaag in het Darwinplantsoen bij de Maxwellstraat, Amsterdam-Oost; Chinese jeneverbshaag van tuin bij de Gooise hei in de gemeente Huizen; Taxushaag in de de Prinses Beatrixlaan, Amstelveen; zuurbshaag op de hoek van de Potgieter- en de Couperuslaan, Uithoorn.

Robertus arundineti (O.P.-Cambridge)

Een adult wijfje in bladstrooisel aan rand van berkenbosje langs weide in buurt van kinderboerderij in Uithoorn.

Steatoda grossa (C.L. Koch)

Alle leeftijdscategorieën van beide sexen in groot aantal op grondniveau op droge plekken, vaak onder stenen van warme kassen, vooral cactuskassen, in Artis, de Hortus Botanicus, en Anna's Hoeve in Amsterdam; ook in bewoonde en 's winters verwarmde gebouwen van Amsterdam (Plantage Muidergracht en universiteitsterrein 'Anna's Hoeve').

Theridion impressum L. Koch

Vier adulte wijfjes met eicocon op het eind van zomereketakken tussen 1,5 en 2 m hoogte op de Gooise hei in de gemeente Huizen.

Centromerita bicolor (Blackwall)

Alle leeftijdscategorieën van beide sexen lokaal in groot aantal aanwezig op gras en in bladstrooisel van witte abelen langs de secties van het parkeerterrein achter Gebouw II op het universiteitsterrein 'Anna's Hoeve' in Amsterdam-Oost.

Centromerus aequalis (C.L. Koch)

Een adult mannetje op zelfde plek als hieronder genoemd bij *W. cucullata*.

Diplocephalus cristatus (Blackwall)

Alle leeftijdscategorieën van beide sexen in groot aantal in bladstrooisel op minstens drie verschillende plekken, minstens 50 m van elkaar verwijderd, op het universiteitsterrein 'Anna's Hoeve', Amsterdam-Oost; verder ook in groot aantal in bladstrooisel van *Chamaecyparis lawsoniana* en *Thuja occidentalis* op minstens vier verschillende meer dan 100 of 300 m van elkaar verwijderde plekken in Uithoorn.

Entelecara erythropus (Westring)

Adulte mannetjes en wijfjes in bladstrooisel van struiken langs grasveld aan de Arthur van Schendellaan in de buurt van de bushalte dicht bij de Achterberglaan, Uithoorn.

Leptorhoptrum robustum (Westring)

Een adult (of subadult?) wijfje in bladstrooisel van struiken bij 'De Scheg', Arthur van Schendellaan, Uithoorn.

Lessertia dentichelis (Simon)

Een adult wijfje in bladstrooisel binnen 10 m afstand van de hierboven genoemde plek van *L. robustum*: het gaat hier om een zeer vruchtbaar *Lessertia*-wijfje met tientallen nakomelingen in gevangenschap!

Ostearius melanopygius (O.P.-Cambridge)

Een adult mannetje in bladstrooisel in de buurt van Gebouw II op het universiteitsterrein 'Anna's Hoeve' in Amsterdam-Oost.

Troxochrus scabriculus (Westring)

Alle leeftijdscategorieën van beide sexen in vrij groot aantal in bladstrooisel van witte abelen langs de parking achter Gebouw II, het dichtst bij het gebouw gelegen, Universiteitsterrein 'Anna's Hoeve', Amsterdam-Oost.

T. scabriculus is verder in vergelijkbare aantallen gevonden in bladstrooisel onder *Chamaecyparis*-haag in de buurt van de Slauerhofflaan in Uithoorn, en is zeer waarschijnlijk ook aanwezig op de Gooise hei in de gemeente Huizen.

Walckenaeria atrotibialis (O.P.-Cambridge)

Twee adulte wijfjes in bladstrooisel van eik en berk op minder dan 5 m afstand van autoweg in open vegetatie van de Gooise hei, gemeente Huizen.

Walckenaeria cucullata (C.L. Koch)

Twee adulte mannetjes op minder dan 50 m afstand van de hierboven bij *W. atrotibialis* genoemde plek in een overeenkomstige biotoop.

Walckenaeria nudipalpis (Westring)

Een adult mannetje in bladstrooisel van witte abelen op ca 3 m afstand van de dierenstallen van Gebouw II op het universiteitsterrein 'Anna's Hoeve' in Amsterdam-Oost.

Walckenaeria unicornis O.P.-Cambridge

Een adult mannetje en een adult wijfje op zelfde plek als hierboven genoemd bij *W. cucullata*.

Centromerus aequalis (C.L. Koch)

Een adult mannetje op zelfde plek als hieronder genoemd bij *W. cucullata*.

Robertus arundineti (O.P.-Cambridge)

Een adult wijfje in bladstrooisel aan rand van berkenbosje langs weide in buurt van kinderboerderij in Uithoorn.

LITERATUUR

Helsdingen, P.J. van, 1999. Catalogus van de Nederlandse spinnen (Araneae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 10: 1-189.

